

Una conferència excepcional

Carles FAGES de CLIMENT
Vila-sacra, capital del món.
 Ed. Pèrgamo,
 1993.

Coincidint amb el 25è aniversari de la mort de Carles Fages de Climent, s'ha reeditat *Vila-sacra, capital del món*, conferència que pronuncià al Casino Menestral de Figueres el 4 de febrer de 1956. Es tracta d'un text molt amè en el qual l'autor imagina com ens haurien anat les coses si el rei Pere el Catòlic no hagués perdut la batalla de Muret, el 1213, davant les hosts franceses. Aquesta visió ucrònica li permet descabdellar un seguit de supòsits que haurien desembocat en el fet que dona títol a la conferència. La hipèrbole i la ironia li permeten confegir els esdeveniments que, com en un efecte dòmino, haurien convertit l'eix Roses-Castelló-Vila-sacra-Figueres en la zona més decisiva dins el concert internacional.

La derrota del rei Pere, a més de ser deguda a la nit de platxèria a què es dedicà abans de la batalla, com assenyala la *Crònica* de Jaume I, s'hauria produït, segons Fages de Climent, per la falta de consell del cavaller Dalmau de Creixell, mort l'any anterior a la batalla de les Naves de Tolosa. Què hauria passat, però, si les coses haguessin anat diferent?

Les possessions catalanes a Occitània s'haurien conservat i ampliat i el rei Pere hauria entrat sota pal·li a la seu de Narbona. De retorn a Barcelona, s'hauria allotjat a Castelló d'Empúries, el palau del seu bon amic el comte Hug IV. Allà, enamorat de la plana estesa als seus peus, hauria acordat d'establir-hi la capital, que s'escauria al mig

d'un immens reialme que tindria el Pirineu per espina dorsal. Davant el dubte de triar Castelló o Figueres, el rei hauria optat per allò del terme mitjà: Vila-sacra, que, a més, pertanyia a la mitra abacial de Sant Pere de Roda. Aquesta ubicació de la nova capital hauria desplaçat cap al nord episodis i situacions determinants al llarg de la nostra història. Així, l'esquadra catalana que havia de conquerir Mallorca, hauria sortit del port de Roses i no del de Salou. Avui parlariem amb un accent més aviat rossellonès i l'autor del diccionari, en comptes de ser Fabra, hauria estat un gramàtic de Fortià o Riumors.

La segona part de la conferència tracta, de forma absolutament hiperbòlica, de l'ordenació territorial de la nova capital. Amb una visió futurista, ens descriu les viles fluvials que s'haurien adaptat, car els nostres rius rebrien cabal dels de l'àrea barcelonina. La carretera de Roses tindria un quilòmetre i mig d'ample. Babilònics gratacels al coll de Panissars i la Massana filtrarien la tramuntana, reduïda així a una agradable brisa. A Vilajuïga, els rabins es dirien Goliat, Marrassés, Simeó o Jeremies i a Empúries, on tot l'any es farien jocs atlètics, la gent, que es diria Arquímedes, Orestes, Hipòlit, Hècuba, Cassandra, etc., parlaria grec tots els diumenges.

A Vilamacolum –o a Vilacolum–, que tot-hom reconeixeria com a pàtria de Colom, hi hauria un monument altíssim dedicat a la memòria de l'il·lustre navegant. Castelló d'Empúries seria «ciutat levítica amb una fabulosa cúria de jutges i notaris, escrivans i agutzils». I a Verges, hi hauria un Partenon «en honor de les empordaneses imbesades». Figueres seria el rovell de l'ou, la city, on a la seva rambla hi hauria sempre una cobla que, dirigida pel sabater d'Ordis, interpretaria «la nostra dansa federal i col·lectiva». El castell de Quermandó, per la seva afinitat fonètica amb Kling-sor, hauria estat l'indret on Parsifal, a la recerca del Sant Graial, hauria practicat els seus exorcismes. A Vilabertran, on al segle passat hi hagué un nucli de protestants, s'impartirien classes de teologia obertes a totes les heretgies.

A Fortianell, on hi havia hagut la granja-escola fundada per Narcís Fages de Romà, s'hauria instal·lat la Facultat d'Agricultura, on acudirien a estudiar els pagesos de tot Europa. Finalment, Vila-sacra, famosa per les cebes que s'hi cullen, tindria una càtedra especial de l'art de conrear-les. A més, cal recordar que aquestes eren sagrades a l'antic Egipte, fet que escauria d'allò més amb el topònim.

De tot plegat s'inferiria que, atès el prestigi adquirit per l'Empordà, tothom hi acudiria a invertir, de tal guisa que els comarcans es podrien permetre el luxe de viure sense treballar. Així com arreu del món hi ha hotels París, hi hauria escampats una munió d'hotels Vila-sacra. A Peralada s'hauria instal·lat, és clar, la Biblioteca Nacional i la revista *Canigó*, impresa a Figueres, faria tiratges milionaris...

El text es clou amb un repartiment de càrrecs als amics de l'autor per assegurar el bon funcionament del país. I aquí és on Fages esmenta els artistes i intel·lectuals empordanesos coetanis seus, des de Salvador Dalí fins a Josep Bonaterra, des de Manuel Brunet a Montserrat Vayreda. Hom s'adona, en aquest apartat, que no es tracta d'un simple divertiment, sinó de l'oportunitat ben aprofitada d'homenatjar-los i alhora reivindicar llur vàlua.

Vila-sacra, capital del món és un reflex de la poderosa imaginació i la fina intuïció del seu autor. Hi mostra una gran habilitat per lligar caps i arguments, que recorda allò de «si non è vero è bene trovato». El seu estil, amè, àgil, tenyit d'humor i sàvia ironia, fa el text especialment apte per ser escoltat, com correspon a una bona conferència. Hi veiem l'home erudit que estima i coneix la geografia i la història del país, els seus mites i les seves llegendes. Alexandre Deulofeu, en el pròleg escrit un any abans de la seva mort, es distancia amicalment de la volada de coloms de Fages: «... jo estic convençut que si no hagués estat la derrota de Muret, altres «sinofossin» haurien fet impossible la realitat del somni del poeta, perquè no hi ha gaires pobles amb menys esperit hegemònic o imperialista que l'empordanès». De fet, Deulofeu, com a bon científic, argumenta a partir d'allò que ha estat. Fages, com a bon artista creador, imagina primer el que podia haver estat i després en busca les hipotètiques raons. L'un i l'altre són un bell exemple de fidelitat i estima a les arrels de llur país.

Jordi Pla

Parcs de bombers catalogats

BOSOM, Sebastià; VALIENTE, Pere.

Coneguem... els Parcs de Bombers de Cerdanya i Capcir.

Col·lecció *Coneguem*, vol. 2. Consell Comarcal de la Cerdanya-

Parcs de Bombers de Cerdanya-Capcir-Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà.

36 pàgs. Puigcerdà, 1993.

L'any passat, amb motiu d'una exposició a l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà, sobre l'estany de Puigcerdà, es va editar el primer llibre de la col·lecció «Coneguem...». En aquesta mateixa revista ja en vàrem oferir una ressenya. La col·lecció «Coneguem...» pretén donar a conèixer diversos aspectes històrics, institucions, personatges... de la comarca, en el seu sentit més ampli.

Acaba ara d'aparèixer el segon volum d'aquesta col·lecció: *Coneguem... els Parcs de Bombers de Cerdanya i Capcir*. És una publicació que també va paral·lela al muntatge d'una exposició sobre aquest tema, a l'Arxiu Històric Comarcal.

El llibre, els autors del qual són Sebastià Bosom i Pere Valiente, és fruit d'una triple col·laboració entre el Consell Comarcal de la Cerdanya, els diversos Parcs de Bombers de Cerdanya-Capcir i l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà. És bilingüe, català-francès.

El treball s'inicia amb un breu pròleg del president del Consell Comarcal. Segueix, després, una introducció en la qual el primer autor (SBI) fa un repàs a la creació dels diferents cossos de bombers a les diverses poblacions de la Cerdanya i el Capcir, justificant la recerca. El cos de l'obra el constitueix la descripció sistemàtica, per ordre alfabètic de poblacions, de cada cos: any de creació i membres inicials, membres actuals, caps, equipament, principals intervencions realitzades i d'on és competència el cos. En total, es documenten 14 parcs (2 integrats actualment): 4 de la Baixa Cerdanya i la resta de l'Alta Cerdanya i el Capcir. Hi manquen —exclosos bé per decisió pròpia, bé per no facilitar les dades, tal com es diu a la introducció— els parcs d'els Angles, Bolquera, Matamala i Ur. El text es presenta a doble columna, una en català i l'altra en francès, en traducció lliure. Per a la majoria de cossos hi ha una foto actual i una reproducció del seu escut.

La recerca s'ha practicat tant sobre documentació —bàsicament puigcerdanenca, puix que a la vila de Puigcerdà és on hi ha el cos més antic— com de fonts directes. No es tracta d'un estudi introductor ni de cap manual, dels quals caldria exigir un tractament integral, sinó d'un aplec d'allò més destacable de cadascun dels Parcs de Bombers; aplec que, òbviament, varia segons els interessos i les possibilitats de cada parc per aportar material. Com que un dels autors (PVN) pertany a un d'aquests cossos, l'estudi detalla aspectes que a un investigador cru potser li haguesin passat per alt.

La lectura és agradable, tot i una inevitable sensació de «catalogació» (ja hem dit que de fet, és «un llibre que aprofita una exposició»). Pel que fa a la presentació, és la correcta en un llibret

Coneguem... els Parcs de Bombers de Cerdanya i Capcir

a cura de
Sebastià Bosom i Isern
Pere Valiente i Navarro

Plaça de Baudouin
de
Cerdanya - Capcir

Arxiu Històric
Comarcal
de Puigcerdà